

החוג להסטוריה כללית, אוניברסיטת תל אביב

עידן המרות הדת

סמינר מ.א. בהנחיית פרופ' תמר הרציג, דוא"ל: therzig@post.tau.ac.il
סמסטר א' תשע"ט, יום ג', 8-12, גילמן 319 א'.

בעידן הרפורמציה ומלחמות הדת, נשים וגברים באזורים אירופים שונים עברו תדיר ממחנה דתי אחד למשנהו. סמינר זה מבקש לבחון את מאפייניהן של המרות הדת בתקופה זו תוך התייחסות לנסיבות, לאופי ולהשלכות שנודעו להן במאות השש-עשרה והשבע-עשרה. במהלך הקורס ננתח מספר סוגים של מקורות בני התקופה, וביניהם יומנים, מכתבים, חיבורי תעמולה, ביוגרפיות וכרוניקות של מנזרים. כמו-כן, נקרא מחקרים מהעשורים האחרונים העוסקים בסוגיות כמו זהותם של המומרים ויחסה של החברה הסובבת אליהם.

* דרישות קדם: שו"ת חברה, משטר ותרבות בעת החדשה המוקדמת.

מטלות הקורס:

- השתתפות פעילה בדיונים, המבוססת על קריאת החובה הנדרשת בכל שיעור;
- הצגת רפראט בכיתה על אחד מהספרים המסומנים כספרים לרפרטים בסילבוס זה;
- הגשת עבודה מסכמת או עבודה סמינריונית בסוף הקורס (יש לבחור נושא ולתאם אותו עם המרצה עד ל-20.11.18, ולהגיש ראשי פרקים מתוכננים עד ל-18.12.18).

הבהרות חשובות:

- אי-עמידה באחת ממטלות הקורס תמנע מתן ציון סופי בקורס גם אם תוגש בסופו עבודה מסכמת או עבודה סמינריונית.
- סטודנטים שיעדרו מיותר משלושה שיעורים בלא אישור מחלה/מילואים לא יוכלו לקבל ציון בקורס.
- איחור לשיעורים (למעט מסיבות רפואיות/מילואים) יחשב כהעדרות; סטודנטים שיאחרו לקורס יותר מ-3 פעמים לא יוכלו לקבל בו ציון.
- ב"השתתפות בכיתה" הכוונה להשתתפות בדיון, אשר מבוססת על חומר הקריאה של הקורס. השתתפות המתבטאת בהבעת דעות, עמדות או תחושות בנושאים כלליים ואינה מעידה על בקיאות בחומר הקריאה של הקורס, לא תחושב לצורך מתן הציון הסופי.
- חומר הקריאה נסרק והועלה לאתר הקורס, למעט המקורות שיחולקו בכיתה והפריטים הביבליוגרפיים הזמינים באופן אלקטרוני דרך אתר הספרייה.

הנחיות כלליות

לרקע כללי על הרדיפות הדתיות, הגירושים וההמרות בעת החדשה המוקדמת, מומלץ להעזר בספר:
Nicholas Terpstra, *Religious Refugees in the Early Modern World: An Alternative History of the Reformation* (Cambridge: Cambridge University Press, 2015)

תכנית הקורס

שבוע 1. רקע: טרמינולוגיה ומתודולוגיה בחקר המרות הדת

מקורות:

חמישה דיווחים על הטבלתו לנצרות של סלומונה מסאסו ב-1491 (תרגום: תמר הרציג):
*הטקסטים יחולקו בכיתה במפגש הראשון.

שבוע 2. המרות-דת וספקנות דתית (סמינר עם פרופ' מרסדס גרסיה-ארנל)

קריאת חובה:

Mercedes García-Arenal, "Mi padre moro, yo moro: The Inheritance of Belief in Early Modern Iberia." In *After Conversion: Iberia and the Emergence of Modernity*, ed. Mercedes García-Arenal, trans. Martin Beagles and Nicholas Callaway (Leiden, 2016), pp. 304-335.

Nicholas Griffiths, "Popular Religious Scepticism and Idiosyncrasy in Post-Tridentine Cuenca," in *Faith and Fanaticism: Religious Fervour in Early Modern Spain*, ed. Leslie K.

Twomey, Robert Hooworth-Smith, and Michael Truman, trans. Michael Truman (Aldershot, 1997), pp. 95-128 [בלבד 110-111 עמ' 95-128].

שבוע 3: המרות המוניות (סמינר עם ד"ר קת'רין לינדמן)

קריאת חובה:

David Nirenberg, *Communities of Violence: Persecution of Minorities in the Middle Ages* (Princeton, 1996), pp. 231-249.

Katherine Lindeman, "Fighting Words: Vengeance, Jews, and Saint Vincent Ferrer in Late Medieval Valencia," *Speculum* 91:3 (July 2016), pp. 690-723.

שבוע 4: המרות אינדיבידואליות

קריאת חובה:

"A Letter to Carlo Borromeo, 1577," in Peter A. Mazur, *Conversion to Catholicism in Early Modern Italy* (New York, 2016), pp. 121-123.

Elisheva Carlebach, *Divided Souls: Converts from Judaism in Germany, 1500-1750* (New Haven, 2001), chapter 5 (pp. 88-123).

רפראט:

Kenneth Austin, *From Judaism to Calvinism: The Life and Writings of Immanuel Tremellius (c. 1510-1580)* (Aldershot, 2007).

שבוע 5: המרות משפחתיות

קריאת חובה:

Francesco Maria Orlandini, "The Catalogue: Francesco Maria Orlandini's Appeal to the Propaganda Fide," in Peter A. Mazur, *Conversion to Catholicism in Early Modern Italy* (New York: Routledge, 2016), pp. 154-158.

Elisheva Carlebach, *Divided Souls: Converts from Judaism in Germany, 1500-1750* (New Haven, 2001), chapter 7 (pp. 138-156).

Brian Pullan, *The Jews of Europe and the Inquisition of Venice, 1550-1620* (Totowa, NJ, 1983), chapter 15 (pp. 275-293).

רפראט:

Nadia Zeldes. *The Former Jews of this Kingdom: Sicilian Converts after the Expulsion, 1492-1516* (Leiden, 2003).

שבוע 6: המרות-דת וגזענות: התפתחות התפיסה של "טוהר הדם"

קריאת חובה:

David Nirenberg, "Mass Conversion and Genealogical Mentalities: Jews and Christians in Fifteenth-Century Spain," *Past and Present* 41:3 (2002), pp. 3-41.

Anna Foa, "Limpieza versus Mission: Church, Religious Orders, and Conversion in the Sixteenth Century," in *Friars and Jews in the Middle Ages and Renaissance*, ed. Steven J. McMichael and Susan E. Myers (Leiden, 2004), pp. 299-311.

רפראט:

Paola Tartakoff, *Between Christian and Jew: Conversion and Inquisition in the Crown of Aragon, 1250-1391* (Philadelphia, 2012).

שבוע 7: מומרים בפני בתי-הדין בקטלוניה (סמינר עם פרופ' ז'וזף קאפדפרו)

קריאת חובה:

Jon Arrizabalaga, "The World of Iberian Converso Practitioners, from Lluís Alcanyís to Isaac Cardoso," in *Más allá de la Leyenda Negra: España y la Revolución Científica / Beyond the*

Black Legend: Spain and the Scientific Revolution, ed. Víctor Navarro and William Eamon (Valencia, 2007), pp. 307-322.

Fernanda Olival, "The Culture of Background Investigations (Portugal, 1570-1773)," *eHumanista/Conversos* 4 (2016), pp. 112-127.

8. המרות-דת של שפחות ועבדים

קריאת חובה:

Kate Lowe, "Black Africans' Religious and Cultural Assimilation to, or Appropriation of, Catholicism in Italy, 1470-1520," *Renaissance and Reformation/Renaissance et Réforme* 31:2 (Spring 2008), pp. 67-86.

Peter A. Mazur, "Combating 'Mohammedan Indecency': The Baptism of Muslim Slaves in Spanish Naples, 1563-1667," *Journal of Early Modern History* 13 (2009), pp. 25-48.

Mary Elizabeth Perry, "Finding Fatima: A Slave Woman of Early Modern Spain," *Journal of Women's History* 20:1 (Spring 2008), pp. 151-167.

רפראט:

Eric R. Dursteler, *Renegade Women: Gender, Identity and Boundaries in the Early Modern Mediterranean* (Baltimore, 2011).

שבוע 9: מומרים סדרתיים

קריאת חובה:

Moshe Sluhovsky, "Recidivist Converts in Early Modern Europe," in *Dissimulation and Deceit in Early Modern Europe*, ed. Miriam Eliav-Feldon and Tamar Herzig (Houndmills, 2015), pp. 94-109.

Peter A. Mazur, *Conversion to Catholicism in Early Modern Italy* (New York, 2016), pp. 83-97.

רפראט:

Mercedes García-Arenal and Gerard Wiegers, *A Man of Three Worlds: Samuel Pallache, a Moroccan Jew in Catholic and Protestant Europe*, trans. Martin Beagles (Baltimore, 2003).

שבוע 10: המרות, רדיפה וגירוש

קריאת חובה:

יוסף הכהן, עמק הבכא: ספר הקורות והתלאות אשר עברו על בית ישראל, הדר ר. לטריס (קרקוב, 1895), עמ' 99-108.

Giovanni Battista Vigilio, "The Burning at the Stake of Iovadith Franchetta (1600)," trans. Tamar Herzig.

נדיה זלדס, "דונה אולליה טמרית סאנצ'ז, 'הקורבן הראשון' של האינקוויזיציה בסיציליה - פרשת הגירתה של משפחת אנוסים ספרדית רמת מעלה לסיציליה", פעמים 69 (סתיו תשנ"ז), עמ' 43-55.

רפראט:

Peter A. Mazur. *The New Christians of Spanish Naples, 1528-1671: A Fragile Elite* (Houndmills, 2013).

שבוע 11: מוסדות ההמרה: האינקוויזיציה ובתי המומרים

קריאת חובה:

"The Diary of Anna Del Monte," in Kenneth Stow, *Anna and Tranquillo: Catholic Anxiety and Jewish Protest in the Age of Revolution* (New Haven, 2016), pp. 20-53.

Stow, *Anna and Tranquillo*, pp. 9-18.

Matteo Al Kalak, "Converting the Jews: Inquisition and Houses of Catechumens, from Rome to Outlying Areas," in *The Roman Inquisition: Centre versus Peripheries*, ed. Katherine Aron-Beller and Christopher Black (Leiden, 2018), pp. 303-321.

רפראט:

Marina Caffiero, *Forced Baptism: Histories of Jews, Christians, and Converts in Papal Rome* (Berkeley, 2011).

שבוע 12: המרות-דת והבניית זהות

Sister Giustina Niccolini, *The Chronicle of Le Murate*, ed. and trans. Sandra Weddle (Toronto, 2011), pp. 75-78.

Brian Pullan, "'A Ship with Two Rudders': 'Righetto Marrano' and the Inquisition in Venice," *The Historical Journal* 20:1 (March 1977), pp. 25-58.

Anna Foa, "The Marrano's Kitchen: External Stimuli, Internal Response, and the Formation of the Marranic Persona," in *The Mediterranean and the Jews: Society, Culture, and Economy in Early Modern Times*, ed. Elliott Horowitz and Moises Orfali (Ramat Gan, 2002), vol. 2, pp. 13-24.

רפראט:

Natalie E. Rothman, *Brokering Empire: Trans-Imperial Subjects between Venice and Istanbul* (Ithaca, NY, 2011).